

In Niebert staat een beuk, of drie, of misschien wel vijf

De monumentale boom in de tuin van het Iwema-steenhuis in het Groningse Niebert is overduidelijk een beuk. Maar is het ook één beuk? “Misschien zijn dit wel drie verschillende bomen”, zegt René Oosterhuis. “Of zelfs vijf, die in elkaar gegroeid zijn.” Dat noem je een boomboeket. Oosterhuis is beheerder voor Het Groninger Landschap in het Westerkwartier. Als jongen kwam hij hier al in de tuin, maar meer voor de vogels dan voor de bomen. Nu de bomen zijn werk zijn, weet hij te vertellen dat de beuk (*Fagus sylvatica*) in Niebert rond de 275 jaar oud is. Maar om dat precies te weten, en ook om erachter te komen of het één boom is of een boeket, zou je de beuk moeten doorzagen. “Laten we dat maar niet doen.”

Zijn hoge leeftijd, vermoedt Oosterhuis, kon de boom bereiken door de rustige plek waar hij staat. Hij staat in de tuin van een steenhuis, een versterkt woonhuis, waarvan de oudste delen dateren uit 1400. In de loop der jaren zijn er verschillende verbouwingen geweest, meestal als er een nieuwe bewoner kwam. Een van hen besloot een rode beuk in de tuin te planten. Een beuk, vooral een rode, had status, weet Oosterhuis. Het planten van rode beuken raakte in Nederland in de mode toen de Engelse tuinkunst populair werd, halverwege de achttiende eeuw. De eerste rode beuken ontstonden uit een groene beuk. Uit 1 op de 10.000 zaadjes van een groene beuk ontstaat een rode beuk – die vanwege zijn zeldzaamheid speciaal en duur was. Een rode beuk in je tuin was dus een teken van rijkdom.

Inmiddels zijn het steenhuis en de tuin, en dus ook de hoge beuk, eigendom van Het Groninger Landschap. Het eerste wat beheerder Oosterhuis opvalt aan de rode beuk van Niebert is hoe gezond hij eruitziet. De kroon zit vol blad, er zijn weinig dode takken. De beuk geeft elk jaar veel nootjes. Er is alle reden

om te denken, zegt Oosterhuis, dat deze boom nog lang mee kan. Hij reikt naar een laaghangende tak. Zo’n dun stengeltje als hier te zien is, zegt hij, is een groeitwijgje. Tussen zijn vingers meet hij de lengte van het twijgje. Elk stukje van ongeveer twee centimeter is een jaargang.

Hoe dik de boom is, maakt Oosterhuis altijd duidelijk tijdens schoolexcursies naar de tuin. Dan vraagt hij kinderen om hand in hand rond de boom te gaan staan. Er zijn acht kinderen nodig om de stam te omvatten.

Had de beuk niet in een tuin gestaan, vermoedt Oosterhuis, dan was hij niet zo oud ge-

Als ze me na een storm zouden bellen dat de beuk omligt, zou ik het niet geloven

René Oosterhuis

worden. “Niebert ligt op een ontgonnen zandrug. Vroeger bestond de omgeving hier uit bos, maar die bomen zijn in de loop der eeuwen gekapt. Ze werden gebruikt als brandhout of als bouw materiaal. Vooral eiken leverden goede balken op voor boerderijen. Deze boom is speciaal aangeplant. Hij staat in de ruimte, zonder concurrentie. Daardoor heeft hij zich zo kunnen ontwikkelen. Maar voor bijna elke boom geldt dat er een kritisch moment komt, waarop mensen ernaar kijken en denken: hé, dat is veel brandhout, of: dat zijn mooie balken.”

Een beuk is altijd gemakkelijk te herkennen aan zijn gladde, ietwat grijzige stam. Maar die stam kan slecht tegen fel zonlicht. Toen er verderop in de tuin bomen weggehaald werden, vertelt Oosterhuis, kwam de beuk minder in de schaduw te staan. Daarom is er toen een soort zonnebrandcrème op zijn bast aangebracht – kalk, ter voorkoming van schorsbrand. “Maar kijk eens, aan de kant die niet meer in de schaduw staat, is de beuk nieuwe takken met blad gaan aanmaken. Hij wil zichzelf beter beschutten.”

Behalve met zonnebrandcrème is de boom geholpen met drainagebuizen. Die moeten voorkomen dat hij te veel met zijn voeten in het grondwater staat en dat zijn wortels gaan rotten. Een keer per jaar loopt Oosterhuis er even langs. Dan maakt hij ook een foto om de actuele staat van de beuk vast te leggen. Wat de boom aan onderhoud nodig heeft? “Helemaal niks, eigenlijk. We halen dood hout weg, maar dat is vooral voor de veiligheid van de wandelaars hier in de tuin.”

Dat onderhoud nauwelijks nodig is, bewees de beuk in 2013. Op 28 oktober van dat jaar trok een zware storm over West- en Noord-Europa. De zwaarste windstoot in Nederland was 152 kilometer per uur en werd gemeten te Lauwersoog, 40 kilometer van Niebert. De storm eiste drie mensenlevens in Nederland, maar de beuk bleef soeverein overeind. Oosterhuis: “Als ze me na een storm zouden bellen dat de beuk omligt, zou ik het niet geloven.”

NATUURDAGBOEK
14 augustus 2017

Vreemde kostganger

Wandelend op het platteland van de Hoeksche Waard volgen we de rand van een tarweakker, die net geogst is. De strohalmen zijn weerbarstig en lijken soms bijna door mijn zolen heen te prikken. Midden op het veld verrijst een hoogspanningsmast en aan de overkant van de akker staat een boerderij met een enorme, golfplaten schuur en daarnaast een woonhuis tussen hoge loofbomen.

Er klapwieken twee kraakenden uit een sloot, er hipt een witte kwikstaart, er zwermen kokmeeuwen over – de meeste al ruiend naar hun blekere winterkleed. We zien niet veel vogels, maar het is augustus, dus de najaarstrek is begonnen en dan kun je vreemde kostgangers tegenkomen.

Uit de bomen bij het huis vliegt een vogel naar de hoogspanningsmast op de akker en weer terug. Hij vliegt snel en repeteert onderwijl een schelle fluittoon. Dit is wel een heel vreemde kostganger! Wij bevin-den ons dan ook in de biblebelt en als iemand vreemde kostgangers kent, is het Onze-Lieve-Heer wel!

Wat een raar beest, ik heb er nog nooit zo een gezien. Hij doet me denken aan het maskerduifje dat ik in Afrika zag en een beetje aan de parkieten in het Vondelpark. Hij heeft een lange staart, een ronde kop en witte schouderlekken als maansikkels. Het zal wel een ontsnapte parkietensoort zijn. Hij ploft neer in de bomen in de verte en ik zie hem niet meer. Op de gok neem ik een zo sterk mogelijk ingezoomde foto. Thuis op de computer zie ik een wazig vogelkoppie in het lover. Grijs met een kuif en een oranje vlek onder het oog. Even zoeken op internet – het is een valparkiet! Een vrouwtje of een jong, want een mannetje heeft een citroengele kop. Valkparkieten zijn trouwens geen parkieten, maar kakatoes uit Australië. Ze zijn populair als kooivoegel. Op het Caribische eiland Puerto Rico is een populatie ontstaan uit ontsnapte valparkieten.

Koos Dijksterhuis

Een valparkiet, sterk ingezoomd
FOTO KOOS DIJKSTERHUIS